

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Inventering av svartfläckig blåvinge (*Maculinea arion*) på Gotland 2006

Rapporter om natur och miljö – nr 2007: 11

Inventering av svartfläckig blåvinge (*Maculinea arion*) på Gotland 2006

Pavel Bína

Omslagsbild: Svartfläckig blåvinge. Foto Caroline Bernander.

ISSN 1653-7041

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN – VISBY 2007

SAMMANFATTNING

Under juli månad 2006 inventerades 31 områden och lokaler på Gotland i syfte att leta efter svartfläckig blåvinge *Maculinea arion* (Linnaeus, 1758). Arten hittades på 15 lokaler, 12 av dem var hittills okända förekomster. Fjärilen hittades i områden med gles skog med ett antal öppna soliga gläntor eller på öppna sandhedsmarker. I nästan alla av de 31 inventerade områdena observerades artens värdväxt backtimjan *Thymus serpyllum*. Samtidigt konstaterades att lokaler utan förekomst av fjärilen ofta var överbetade eller hotade av igenväxning.

Vid ytterligare inventering av svartfläckig blåvinge rekommenderar jag att man utför den i två faser - som undersökning av nya blåvingeförekomster (i mindre områden över hela Gotland, varje år) och som bevakning av populationsstatus (i områden med redan kända blåvingeförekomster, regelbundet).

INLEDNING

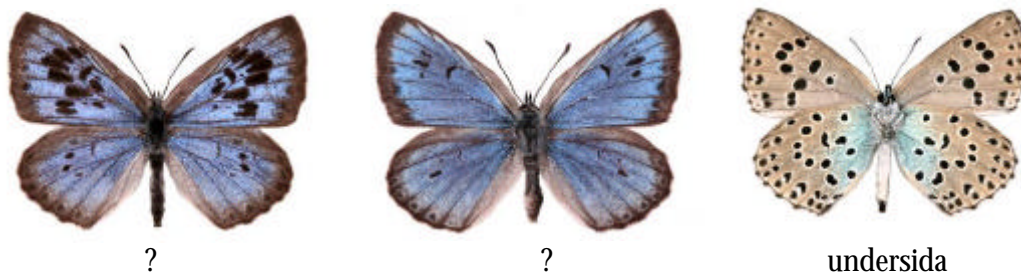
Under juli 2006 inventerades svartfläckig blåvinge *Maculinea arion* (Linnaeus, 1758) på Gotland. Inventeringen utgick framförallt från åtgärdsprogrammets förslag sammanställda av Stadel Nielsen & Elmquist (2006). Den hade till uppgift att leta efter ytterligare områden på Gotland som kunde vara lämpliga för populationer av blåvingen.

Inventeringen genomfördes med hjälp och fältassistans av Vendula Kocová.

MATERIAL OCH METODER

Den svartfläckiga blåvingens värdväxt är backtimjan – *Thymus serpyllum*, stortimjan – *Thymus pulegioides* och kungsmymta – *Origanum vulgare* (Eliasson m. fl. 2005), på Gotland framförallt backtimjan. För att hitta till områden med förekomst av timjan hade jag fått kartor ifrån Länsstyrelsen. Med hjälp av kartorna och GPS letade jag sedan efter lämpliga områden och nya lokaler för fjärilen. Eftersom arten även är beroende av rödmyror (*Myrmica* sp.), på Gotland sannolikt hedrödmyra *Myrmica sabuleti*, undersöktes även förekomsten av dessa myrarter.

Undersökningen koncentrerades i första hand till områden där arten aldrig hittats eller inte rapporterats efter 1990 (Stadel Nielsen & Elmquist 2006). Från alla lokaler som besöktes noterades uppgifter enligt det rekommenderade inventeringsprotokollet från Stadel Nielsen & Elmquist (2006). Fjärilarna håvades vid behov, bestämdes (arten utseende se Figur 1 – 3) och släpptes sedan. Övriga data noterades på plats för varje lokal.

Figur 1 – 3: Svartfläckig blåvinge *M. arion*. Foto: Göran Sjöberg, (2006)

Förklaring till tabeller med inventeringsresultat

Tabell 1 visar ett exempel på inventeringsresultaten i tabellerna 4–18. Beskrivningar av särskilda rubriker enligt nedan. Förklaringen gäller även Bilaga 1 där det förekommer samma rubriker.

Tabell 1: Ett exempel på en tabell med inventeringsresultat.

	Datum	24.7.2006
	Tid	12-13
a)	Antal individer (skala)	2
b)	Antal individer per timme (skala)	2
	Temperatur	ca 25°C
c)	Molntäcke	8/8
	Vindstyrka	svag vind
	Koordinat	X63147 Y16425
	Storlek (ha)	50
	Skydd	naturreservat
d)	Status	bete
e)	Hot	inget
	Värdväxt	backtimjan
f)	Värdväxt (förekomst)	dominerande
g)	Hedrödmyra (förekomst)	ej hittad

Tabell 2: Skala som användes för att klassa antalet observationer.

Skala	Antal individer
1	1
2	2-4
3	5-9
4	10-24
5	25-49
6	50-74
7	75-99
8	100-149
9	150-199
10	200-249

a) Antal individer (skala) – antal observerade individer i terräng noterades enligt skalan som redovisas i Tabell 2.

b) Antal individer per timme (skala) – antal observationer av svartfläckig blåvinge per timme beräknat genom att ta observationsskalans siffra (se Tab. 1) och dela med inventeringstiden. Ju högre tal desto tätare blåvingebestånd.

c) Molntäcke – täckning i åttondelar av himlen.

d) Status – områdets nuvarande status – skötsel, bete, hävd (Stadel Nielsen & Elmquist 2006).

e) Hot – företeelser som kan skada population av svartfläckig blåvinge – igenväxning, exploatering, överbete (Stadel Nielsen & Elmquist 2006).

f) Värdväxt (förekomst) – D = dominant (dominerande), A = abundant (talrik), F = frequent (frekvent), O = occasional (spridd), R = rare (enstaka) (Stadel Nielsen & Elmquist 2006).

g) Hedrödmyra (förekomst) – D = dominant (dominerande), A = abundant (talrik), F = frequent (frekvent), O = occasional (spridd), R = rare (enstaka) (Stadel Nielsen & Elmquist 2006).

RESULTAT

Inventeringen utfördes mellan den 6 och den 25 juli 2006. Totalt besöktes 31 lokaler och på 15 av dem hittades arten (Tabell 3). Av dessa var 12 hittills okända förekomster.

En översikt över hela inventeringen finns i Bilaga 1 och en översigtskarta över lokalerna finns i Bilaga 3. De 15 lokalerna med svartfläckig blåvinge beskrivs på följande sidor (förekomster – kartor med rödmarkerade områden). Övriga lokaler är redovisade i Bilaga 2 (icke förekomster – kartor med grönmarkerade områden).

Tabell 3: Översikt över inventerade lokalerna inklusive fynd av svartfläckig blåvinge.

LOK NR	LOKAL	KOORDINAT	FYND
1	Haugbjärgar, Norebod	X63135 Y16485	ja
2	Gullstajnen, Hallbjäns	X63147 Y16425	ja
3	Sandkvie	X63242 Y16525	ja
4	Domerarve, Dorvgrund	X63346 Y16560	ja
5	Botvide, vid Snausarve	X63557 Y16714	ja
6	Norr om Käldänget, Garda	X63580 Y16686	ja
7	Nyhagetorp, Etelhem	X63586 Y16627	ja
8	Alskog	X63590 Y16704	ja
9	Juvesvät, Alskog	X63615 Y16673	ja
10	Mölner, Klinte	X63626 Y16459	ja
11	Vid Alstädmyr, Mallgårds	X63632 Y16684	ja
12	Vid Disrojr, Gurfiles	X63709 Y16650	ja
13	Kyrkebingegrund	X63856 Y16792	ja
14	Botvaldvik	X63893 Y16791	ja
15	Vid Lillmyr, Filehajdar, File	X64050 Y17724	ja
16	Kättelvik	X63159 Y16431	nej
17	Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden	X63219 Y16560	nej
18	Kroklund	X63284 Y16525	nej
19	Fide	X63304 Y16524	nej
20	Nybro, Grötlingboud	X63355 Y16584	nej
21	Viklunde	X63359 Y16561	nej
22	Alvare	X63512 Y16678	nej
23	Garda	X63581 Y16665	nej
24	St. Solbjärke, Klinte	X63619 Y16475	nej
25	L. Snögrinde, Klinte	X63630 Y16469	nej
26	Tings, Kräklingbo	X63715 Y16726	nej
27	Trullbruten, vid Storsund naturreservat I	X63852 Y16776	nej
28	Trullbruten, vid Storsund naturreservat II	X63856 Y16771	nej
29	Medebys bodar, vid Storsund naturres.	X63870 Y16788	nej
30	Botvalde	X63891 Y16768	nej
31	Klinteklinten naturreservat	X63979 Y16770	nej

1 - Haugbjärgar, Norebod

Ett vidsträckt öppet område vid sydöstra kusten (Figur 4). Öppna zoner med en *Juniperus communis*, buskar och skog (framförallt tall) – den delade hållmarken från Kvännmyr. Stor population av svartfläckig blåvinge (Tabell 4) på ett av de öppna och soliga områdena med passande villkor för blåvingen. Området är för närvarande inte hävdad vilket gör att förekomsten av backtimjan och hedrödmyra är tillräcklig för att hålla en stor population av blåvingen. Jag observerade också andra intressanta dagfjärilsarter som t.ex. apollofjäril *Parnassius apollo*, mindre blåvinge *Cupido minimus* och violett blåvinge *Plebeius optilete*.

2 - Gullstajnen, Hallbjäns

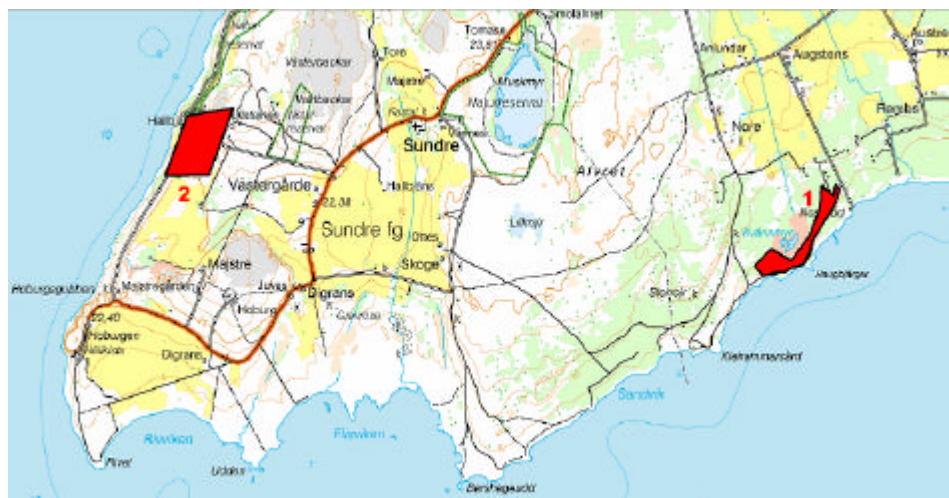
Ett öppet område vid sydvästra kusten som förmodligen fortsätter i båda riktningarna (för områdets placering se Figur 4). Backar med mycket gott om backtimjan som med största sannolikhet gynnas av bete (både kor och får).

Tabell 4: Inventeringsresultat av svartfläckig Gullstajnen.

Datum	10.7.2006
Tid	12-15
Antal individer (skala)	4
Antal individer per timme (skala)	3
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63135 Y16485
Storlek (ha)	50
Skydd	saknas
Status	hävdas ej
Hot	inget
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

Tabell 5: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge vid blåvinge i Haugbjärgar.

Datum	24.7.2006
Tid	12-13
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	ca 25°C
Molntäcke	8/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63147 Y16425
Storlek (ha)	50
Skydd	naturreservat
Status	bete
Hot	inget
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	dominerande
Hedrödmyra (förekomst)	ej hittad

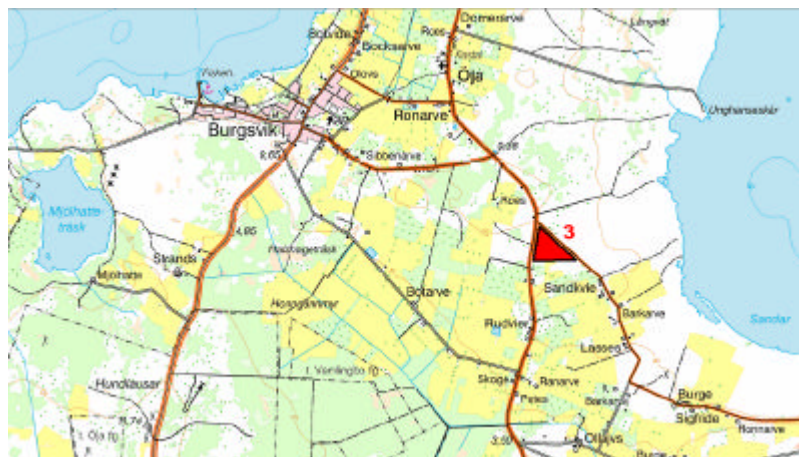

Figur 4: Karta över Haugbjärgar (lokal nr. 1) och Gullstajnen (lokal nr. 2).

3 - Sandkvie

Förmodligen en mindre lokal begränsad av vägen från bägge sidor och av byggnader åt söder. Lokalen betas med ett ganska stort antal får. Vid zoner med täta förekomster av en *Juniperus communis* syntes ofta hedrödmyror och andra arter från släktet *Myrmica* sp. Förutom svartfläckig blåvinge (som var anmärkningsvärt vanlig) flög endast några få andra arter.

Datum	24.7.2006
Tid	15-15.30
Antal individer (skala)	3
Antal individer per timme (skala)	4
Temperatur	ca 25°C
Molntäcke	8/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63242 Y16525
Storlek (ha)	10
Skydd	saknas
Status	bete (får)
Hot	överbete
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	talrik
Hedrödmyra (förekomst)	frekvent

Figur 5: Karta över Sandkvie. Skala 1:40 000.

Tabell 6: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Sandkvie.

4 - Domerarve, Dorvgrund

Hela området nyttjas som betesmark med varierande betestryck i de olika delarna. I hela området observerade jag endast två svartfläckliga blåvingar och enstaka individer av ett fåtal andra dagfjärilsarter.

Datum	19.7.2006
Tid	15.30-16.30
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	ca 25°C
Molntäcke	8/8
Vindstyrka	frisk vind
Koordinat	X63346 Y16560
Storlek (ha)	60
Skydd	saknas
Status	bete (kor)
Hot	inget
Värdväxt	ej hittad
Värdväxt (förekomst)	ej hittad
Hedrödmyra (förekomst)	ej undersökt

Figur 6: Karta över Domerarve. Skala 1:40 000.

Tabell 7: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Domerarve.

5 - Botvide, vid Snausarve

En liten lokal på en backe invid den östra kusten på mellersta Gotland. Ett fåtal enar växte på toppen, i övrigt var backen kal. Intill enarna växte backtimjan och i den södra delen av området förekom enstaka träd. Förutom svartfläckig blåvinge observerade jag även purpurljussmott *Pyrausta purpuralis* och sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*. En lämplig lokal fast ganska isolerad, i nuläget hotad av en stark överbetning.

6 - Norr om Käldänget, Garda

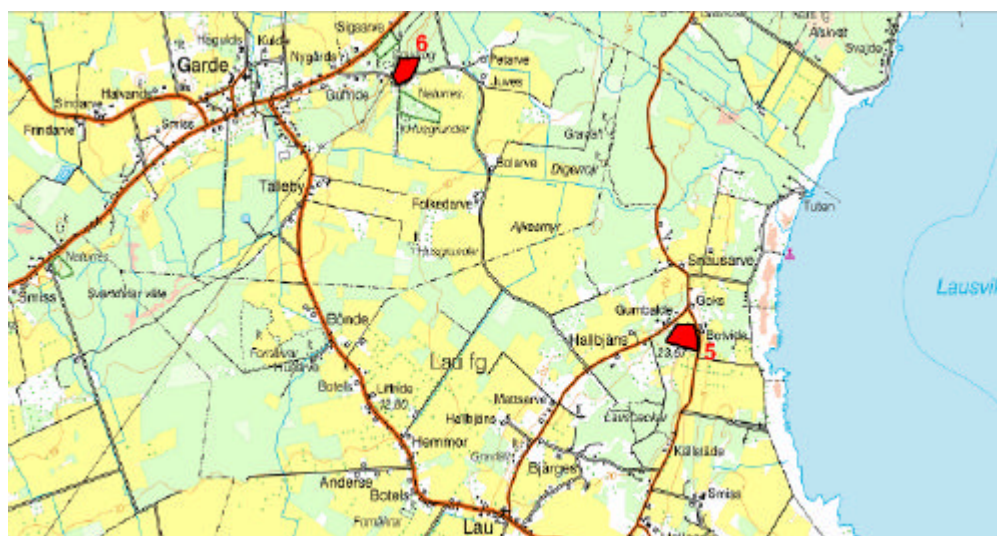
Ett område med mer eller mindre tät och hög skog på en backe (för områdets placering se Figur 7). En del var öppen och bevuxen med backtimjan, men i övrigt skuggigt. Inventering genomfördes i delen som begränsades av vägen från söder och av en betesmark för får från väster. Två individer observerades. Området bör röjas eftersom det finns ett reellt hot för igenväxning inom hela arealen.

Tabell 8: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge norr om Käldänget.

Datum	17.7.2006
Tid	17-18
Antal individer (skala)	3
Antal individer per timme (skala)	3
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63557 Y16714
Storlek (ha)	5
Skydd	saknas
Status	bete (får)
Hot	överbete
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

Tabell 9: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Botvide.

Datum	25.7.2006
Tid	10-11
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	4/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63580 Y16686
Storlek (ha)	5
Skydd	saknas
Status	hävdas ej
Hot	igenväxning
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

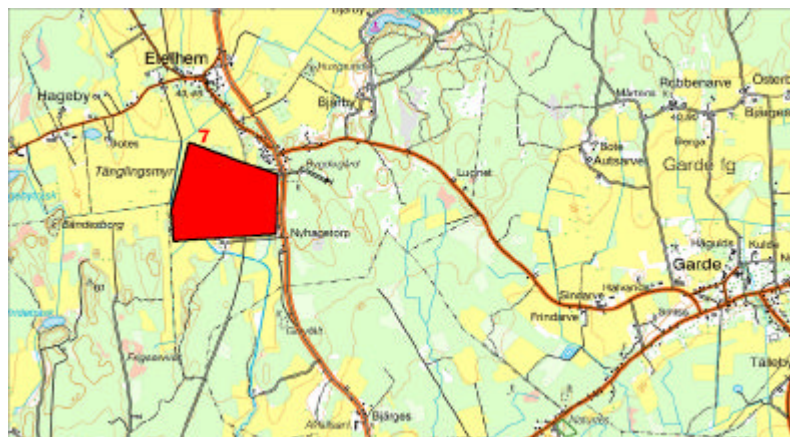

Figur 7: Karta över Botvide (lokal nr. 5) och lokalen norr om Käldänget (nr. 6).

7 - Nyhagetorp, Etehem

Ett stort område mestadels täckt av barrskog, varav en del var väldigt svårtillgänglig. I de få öppna delarna finns bra förutsättningar för blåvingen, så länge som skogen inte växer igen. Jag observerade två individer. Med tanke på områdets storlek finns det en bra möjlighet för en stabil blåvingepopulation inom hela arealen om den glesas ut inom den närmaste framtiden.

Datum	25.7.2006
Tid	13-14
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63586 Y16627
Storlek (ha)	100
Skydd	saknas
Status	bete (får)
Hot	igenväxning
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	frekvent

Figur 8: Karta över Nyhagetorp.

Tabell 10: Inventeringsresultat av svartfläcklig blåvinge i Nyhagetorp.

8 - Alskog

Området ligger söder om orten Alskog (Figur 9) längs en liten väg. Området består av gles skog med öppna partier. Skogen delas på två ställen av ett litet dike (och ett taggtrådsstängsel) – den första delen nyttjas som betesmark för kor medan den andra (större) delen verkar röjas och slås regelbundet. Skogen är hög men gles (gran, ek och hassel). Två blåvingar sågs i betesmarken. Området är väldigt isolerat (åkrar i omgivningen), litet och mycket tydligt överbetat, vilket gör att det förmodligen inte kan fungera som lokal för svartfläckig blåvinge.

Datum	12.7.2006
Tid	10-11
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63590 Y16704
Storlek (ha)	1,5
Skydd	saknas
Status	en del bete
Hot	överbete och isolering
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	enstaka
Hedrödmyra (förekomst)	frekvent

Figur 9: Karta över Alskog (lokal nr. 8) och området Juvesvät (nr. 9).

Tabell 11: Inventeringsresultat av svartfläcklig blåvinge i Alskog.

9 - Juvesvät, Alskog

Trakten är sedan tidigare känd som lokal för svartfläckig blåvinge och förekomstområdet är sannolikt större än markeringen på Figur 9. Området som besöktes är täkt med barrskog blandad av olika buskar och enar. Karakteristiskt för trakten är öppna soliga gläntor och platser utan skog i ett tidigt successionsstadium där baktimjan förekommer. Stora mängder av baktimjan växer också på mittsträngen av små skogsvägar som går igenom skogen. Just dessa öppna delar som inte hävdas är de lämpligaste lokalerna för fjärilen. Området kan bli hotat av igenväxning i framtiden om skogen inte hålls efter.

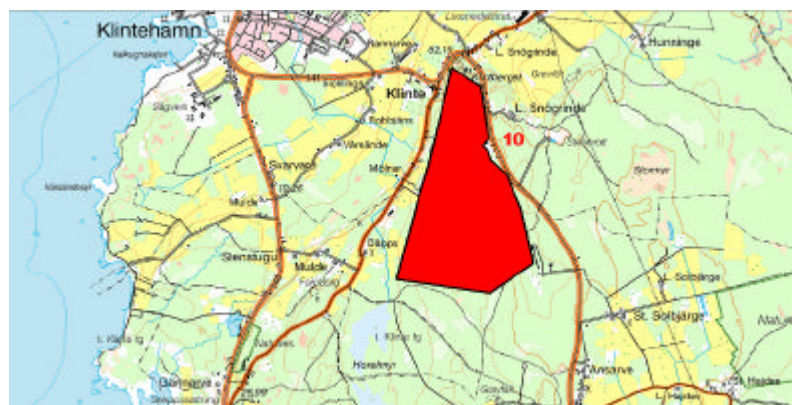
Datum	12.7.2006
Tid	12-15
Antal individer (skala)	6
Antal individer per timme (skala)	5
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63615 Y16673
Storlek (ha)	100
Skydd	saknas
Status	hävdas ej
Hot	igenväxning
Värdväxt	baktimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	frekvent

Tabell 12: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Juvesvät.

10 - Mølner, Klinte

Också ett lämpligt område för svartfläckig blåvinge (med liknande villkor som lokal nr. 9). Successionen har kommit längre i detta område, skogen är högre och tätare så att hotet av igenväxning är mer akut här. Området är stort och det finns bra förutsättningar för populationens vidare utveckling om skogen glesas ut inom en snar framtid.

Datum	25.7.2006
Tid	17.30-18
Antal individer (skala)	1
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63626 Y16459
Storlek (ha)	300
Skydd	saknas
Status	hävdas ej
Hot	igenväxning
Värdväxt	baktimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

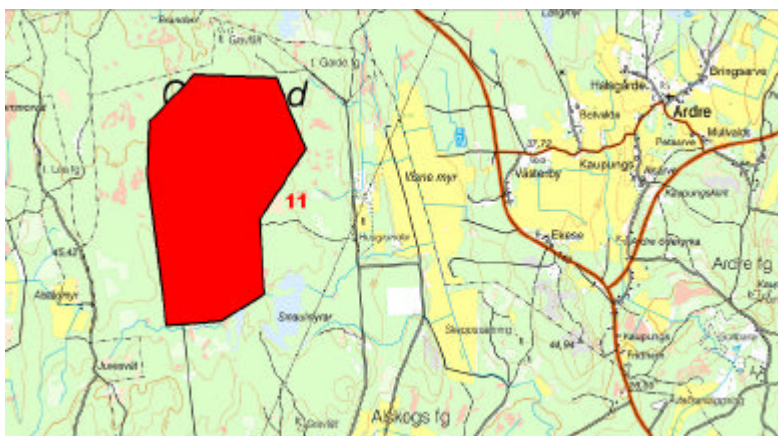
Figur 10: Karta över Mølner.

Tabell 13: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Mølner.

11 - Vid Alstädmyr, Mallgårds

Ett område på väg till naturreservat Mallgårds haid. Lokalen är sedan tidigare känd för svartfläckig blåvinge. Här gäller samma villkor och slutsatser som för lokal nr. 9 - Juvesvät, Alskog som ligger i närheten. Arealen bör kontrolleras regelbundet och röjas så småningom.

Datum	6.7.2006
Tid	15-18
Antal individer (skala)	4
Antal individer per timme (skala)	3
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63632 Y16684
Storlek (ha)	400
Skydd	saknas
Status	hävdas ej
Hot	igenväxning
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	enstaka
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

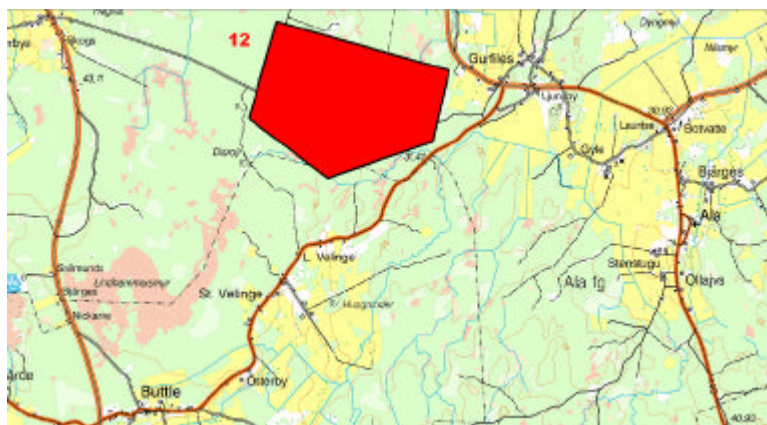
Figur 11: Karta över området vid Alstädmyr.

Tabell 14: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge vid Alstädmyr.

12 - Vid Disrojr, Gurfiles

Ytterligare ett sedan tidigare känt område med väldigt bra villkor för blåvingen både nu och framgent. Det förekommer diverse öppna delar täckta med mängder av backtimjan som gör området väldigt attraktivt för blåvingen.

Datum	17.7.2006
Tid	14.30-16.30
Antal individer (skala)	5
Antal individer per timme (skala)	5
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63709 Y16650
Storlek (ha)	300
Skydd	saknas
Status	produktionsskog
Hot	inget
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	spridd
Hedrödmyra (förekomst)	spridd

Figur 12: Karta över området vid Disrojr.

Tabell 15: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge vid Disrojr.

13 - Kyrkebingegrund

I en smal zon i slutet av vägen observerades svartfläcklig blåvinge. Här flög även andra dagfjärilar, t.ex. puktörneblåvinge, midsommarblåvinge, mindre blåvinge, mindre guldvinge, vitfläckig guldvinge och andra. Närmare kusten växte stora mängder av backtimjan men området var tydligt överbetat. Jag undersökte noggrant hela området utan att hitta några flera blåvingar. Arealen är inte stor och ganska isolerad vilket kan orsaka att populationen dör ut i någon tid fram över. Risken för det kan minskas genom att förhindra överbetet i området närmast kusten. Denna del har mycket bra förutsättningar för blåvingeförekomst.

Datum	20.7.2006
Tid	13-14
Antal individer (skala)	1
Antal individer per timme (skala)	1
Temperatur	ca 25°C
Molntäcke	4/8
Vindstyrka	stark vind
Koordinat	X63856 Y16792
Storlek (ha)	10
Skydd	saknas
Status	bete (kor)
Hot	isolering och överbete
Värdväxt	ej hittad
Värdväxt (förekomst)	ej hittad
Hedrödmyra (förekomst)	frekvent

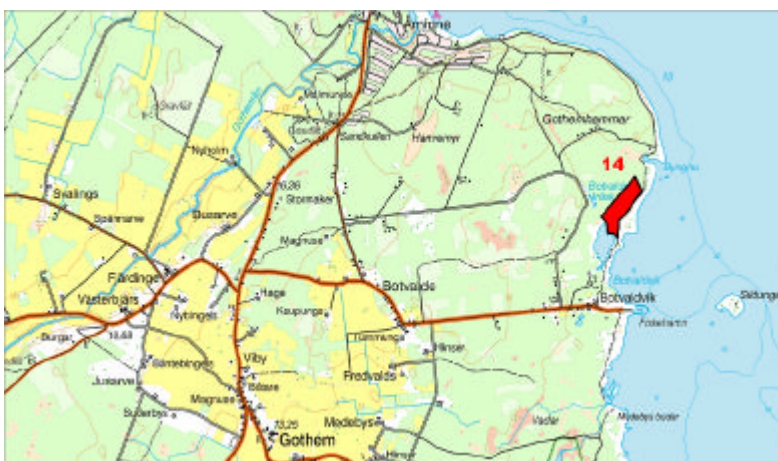
Figur 13: Karta över Kyrkebingegrund.

Tabell 16: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Kyrkebingegrund.

14 - Botvaldvik

Ett område med gles skog och små ängar. Närmare kusten förekommer sandmark. Området har bra förutsättningar för svartfläckig blåvinge men jag såg inte några större mängder av värdväxten.

Datum	8.7.2006
Tid	17-19
Antal individer (skala)	2
Antal individer per timme (skala)	2
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X63893 Y16791
Storlek (ha)	15
Skydd	saknas
Status	bete
Hot	inget
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	enstaka
Hedrödmyra (förekomst)	ej undersökt

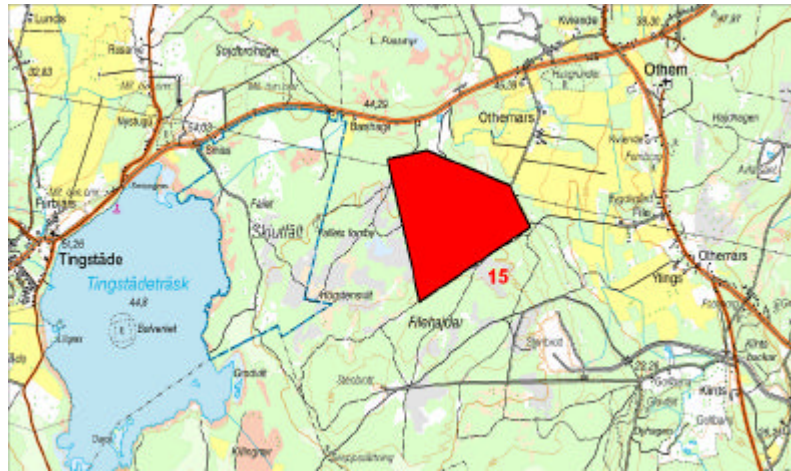
Figur 14: Karta över Botvaldvik.

Tabell 17: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge i Botvaldvik.

15 - Vid Lillmyr, Filehajar, File

Ett stort område med liknande förhållanden som områdena nr. 9, 11 och 12. Väldigt bra och gynnsamma villkor för svartfläckig blåvinge. Igenväxning kan komma att bli ett hot i framtiden.

Datum	13.7.2006
Tid	18-19
Antal individer (skala)	4
Antal individer per timme (skala)	4
Temperatur	25°-30°C
Molntäcke	0/8
Vindstyrka	svag vind
Koordinat	X64050 Y17724
Storlek (ha)	200
Skydd	saknas
Status	produktionsskog
Hot	igenväxning
Värdväxt	backtimjan
Värdväxt (förekomst)	enstaka
Hedrödmyra (förekomst)	enstaka

Figur 15: Karta över området vid Lillmyr.

Tabell 18: Inventeringsresultat av svartfläckig blåvinge vid Lillmyr.

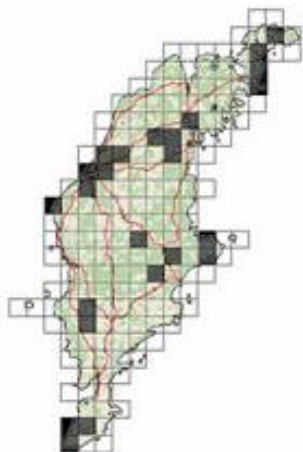
DISKUSSION OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Undersökningen bekräftar att svartfläckig blåvinge är lokalt allmän på Gotland (Elmqvist & Liljeberg 2006) och har lämpliga villkor på många ställen (Elmqvist 2005). Orsaken är att dess värdväxt är spridd och samtidigt förekommer stora populationer av hedrödmyra.

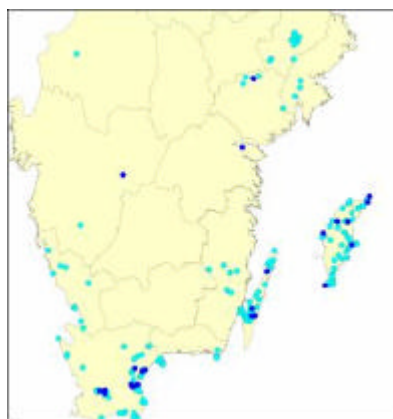
Fjärilen observerades i större mängder i skogspartierna på mellersta Gotland, på sandhedarna på Storsudret och längs den östra kusten. Områdena är karakteristiska med sitt stadium av gradvis succession med längre eller kortare tid efter bete. Då finns de mest gynnsamma villkoren för blåvingens värdväxt baktimjan och blåvingens värdmyra, hedrödmyran. I vissa fall hävdas också markerna men i så fall extensivt. Marker med intensivt bete minskar kraftigt möjligheterna för blåvingens överlevnadsvillkor och risken för överbetning finns sedan på ganska många ställen. I områden som hårbetats förekommer baktimjan men inte hedrödmyra (se inventeringsresultaten i Bilaga 2), och därmed har överlevnadsmöjligheten för svartfläckig blåvinge försvunnit. Innan det kommande åtgärdsprogrammet är det viktigt med mindre hårt bete på hävdade områden. Ytterligare förslag kan vara att man låter marken vila flera år eller delar av den.

Blåvingens populationer i skogspartier är knutna till de små öppna gläntorna med baktimjan. Individerna är vanligare i större komplex med gles skog. På samtliga ställen finns det en påtaglig risk för igenväxning (se tabellerna med inventeringsresultaten och Bilaga 2), samtliga områden kommer att växa igen inom en snar framtid. Detta bör nog följars upp och områdena röjas innan de vuxit igen.

Blåvinges värdväxt – baktimjan – är spridd över hela Gotland. Däremot finns ingen motsvarande information för den svartfläckiga blåvingen. Det finns inte många fynduppgifter om blåvingen från 1990-talet och senare (se Figur 16) och egentligen är inte hela Gotland undersökt (se Figur 17). Detta är tecken på att det behövs ytterligare undersökningar som ger mer information om både artens förekomst och biologi. Min undersökning visar dock att fjärilen inte förekommer på alla skenbart lämpliga lokaler med baktimjan (se Bilaga 2), utan fjärilens populationer är avsevärt mer fragmenterade än värdväxtens.

Figur 16: Karta över fynd av *M. arion* på Gotland efter 1990. ArtDatabankens fynddatabas, uttag 2006-06-01. Ur Stadel Nielsen & Elmqvist (2006).

Figur 17: Karta över förekomst av *M. arion* i södra Sverige t.o.m. 1990 (ljusblåa prickar) och efter 1990 (mörkblåa prickar). ArtDatabankens fynddatabas, uttag 2006-06-01. Ur Stadel Nielsen & Elmqvist (2006).

För att en framtida inventering skall bli mer effektiv och noggrann anser jag vara lämpligt att dela upp den till två faser som kan utföras parallellt. I den första fasen – undersökningsfasen – skulle man bedöma hur stor blåvingens population är på hela Gotland. Jag rekommenderar att man delar in Gotland i ett antal mindre områden och att varje år leta efter nya lokaler i något av dessa. Detta gäller framförallt de områden som man inte har undersökt förut. I den andra fasen – bevakningsfasen – skulle man långsiktigt se populations status på lokaler med förekomst av blåvingen. Antigen kan man ha flera inventerare som skulle kunna observera alla kända lokaler varje år eller kan man göra regelbundna besök som skulle upprepas efter ett visst antal säsonger.

TACK

För en stor hjälp, goda råd och perfekta instruktioner tackar jag Lena Almqvist, Vendula Kocová och Nils Ryrholm. Ett särskilt tack till Göran Sjöberg som bidrog med värdefulla erfarenheter och delgav fotografierna av svartfläckig blåvinge.

LITTERATUR

Eliasson, C. U., Ryrholm, N. & Gärdenfors, U. 2005: *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Dagfjärilar*. ArtDatabanken, SLU. Uppsala.

Elmqvist, H. 2005: Översiktlig inventering år 2005 som underlag för bevakning av svartfläckig blåvinge på Gotland. Naturvårdsverket. Stockholm.

Slamka, F. 2004: Die Tagfalter Mitteleuropas – östlicher Teil. František Slamka. Bratislava.

Stadel Nielsen, P. & Elmquist, H. 2006: Åtgärdsprogram för svartfläckig blåvinge. Naturvårdsverket. Stockholm.

BILAGA 1: Översikt över inventeringen**Tabell 1: Observationerna av svartfläckig blå vinge (förklaring till rubriker finns i texten i kapitlet 3 RESULTAT)**

LOKAL NR	LOKAL	KOORDINAT	DATUM	TID	TIMMAR	ANTAL INDIVIDER (skala)	ANTAL INDIVIDER PER TIMME (skala)
1	Haugbjärgar, Norebod	X63135 Y16485	10.7.2006	12-15	3	4	3
2	Gullstajnen, Hallbjäns	X63147 Y16425	24.7.2006	12-13	1	2	2
3	Sandkvie	X63242 Y16525	24.7.2006	15-15.30	0,5	3	4
4	Domerarve, Dorvgrund	X63346 Y16560	19.7.2006	15.30-16.30	1	2	2
5	Botvide, vid Snausarve	X63557 Y16714	17.7.2006	17-18	1	3	3
6	Norr om Käldänget, Garda	X63580 Y16686	25.7.2006	10-11	1	2	2
7	Nyhagetorp, Etelhem	X63586 Y16627	25.7.2006	13-14	1	2	2
8	Alskog	X63590 Y16704	12.7.2006	10-11	1	2	2
9	Juvesvät, Alskog	X63615 Y16673	12.7.2006	12-15	3	6	5
10	Mölner, Klinte	X63626 Y16459	25.7.2006	17.30-18	0,5	1	2
11	Vid Alstädmjär, Mallgårds	X63632 Y16684	6.7.2006	15-18	3	4	3
12	Vid Disrojr, Gurfiles	X63709 Y16650	17.7.2006	14.30-16.30	1	5	5
13	Kyrkebingegrund	X63856 Y16792	20.7.2006	13-14	1	1	1
14	Botvaldvik	X63893 Y16791	8.7.2006	17-19	2	2	2
15	Vid Lillmyr, Filehajdar, File	X64050 Y17724	13.7.2006	18-19	1	4	4
16	Kättelvik	X63159 Y16431	24.7.2006	13.30-14	0,5	0	0
17	Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden	X63219 Y16560	24.7.2006	16-16.30	0,5	0	0
18	Kroklund	X63284 Y16525	24.7.2006	17-17.30	0,5	0	0
19	Fide	X63304 Y16524	24.7.2006	18-18.30	0,5	0	0
20	Nybro, Grötlingboudd	X63355 Y16584	19.7.2006	18.30-19	0,5	0	0
21	Viklunde	X63359 Y16561	19.7.2006	17-18	1	0	0
22	Alvare	X63512 Y16678	21.7.2006	16-16.30	0,5	0	0
23	Garda	X63581 Y16665	25.7.2006	11.30-12.30	1	0	0
24	St.Solbjärke, Klinte	X63619 Y16475	25.7.2006	16-16.30	0,5	0	0
25	L.Snögrinde, Klinte	X63630 Y16469	25.7.2006	16.30-17	0,5	0	0
26	Tings, Kräklingbo	X63715 Y16726	21.7.2006	14.30-15	0,5	0	0
27	Trullbruten, vid Storsund naturreservat I	X63852 Y16776	20.7.2006	15-16	1	0	0
28	Trullbruten, vid Storsund naturreservat II	X63856 Y16771	20.7.2006	16-17	1	0	0
29	Medebys bodar, vid Storsund naturreservat	X63870 Y16788	20.7.2006	17.30-18	0,5	0	0
30	Botvalde	X63891 Y16768	20.7.2006	18.30-19	0,5	0	0
31	Klinteklinten naturreservat	X63979 Y16770	21.7.2006	13-13.30	0,5	0	0

Tabell 2: Väderobservationer

LOKAL NR	LOKAL	DATUM	TID	TEMPERATUR	MOLNTÄCKE (åttondelar av himlen)	VINDSTYRKA
1	Haugbjärgar, Norebod	10.7.2006	12-15	25°-30°C	0/8	svag vind
2	Gullstajnen, Hallbjäns	24.7.2006	12-13	ca25°C	8/8	svag vind
3	Sandkvie	24.7.2006	15-15.30	ca25°C	8/8	svag vind
4	Domerarve, Dorvgrund	19.7.2006	15.30-16.30	ca25°C	8/8	frisk vind
5	Botvide, vid Snausarve	17.7.2006	17-18	25°-30°C	0/8	svag vind
6	Norr om Kaldänget, Garda	25.7.2006	10-11	25°-30°C	4/8	svag vind
7	Nyhagetorp, Etelhem	25.7.2006	13-14	25°-30°C	0/8	svag vind
8	Alskog	12.7.2006	10-11	25°-30°C	0/8	svag vind
9	Juvesvät, Alskog	12.7.2006	12-15	25°-30°C	0/8	svag vind
10	Mölner, Klinte	25.7.2006	17.30-18	25°-30°C	0/8	svag vind
11	Vid Alstädmir, Mallgårds	6.7.2006	15-18	25°-30°C	0/8	svag vind
12	Vid Disrojr, Gurfiles	17.7.2006	14.30-16.30	25°-30°C	0/8	svag vind
13	Kyrkebingegrund	20.7.2006	13-14	ca25°C	4/8	stark vind
14	Botvaldvik	8.7.2006	17-19	25°-30°C	0/8	svag vind
15	Vid Lillmyr, Filehajdar, File	13.7.2006	18-19	25°-30°C	0/8	svag vind
16	Kättevik	24.7.2006	13.30-14	ca25°C	8/8	svag vind
17	Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden	24.7.2006	16-16.30	ca25°C	8/8	svag vind
18	Kroklund	24.7.2006	17-17.30	ca25°C	8/8	svag vind
19	Fide	24.7.2006	18-18.30	ca25°C	8/8	svag vind
20	Nybro, Grötlingboud	19.7.2006	18.30-19	ca25°C	4/8	frisk vind
21	Viklunde	19.7.2006	17-18	ca25°C	8/8	frisk vind
22	Alvare	21.7.2006	16-16.30	25°-30°C	0/8	svag vind
23	Garda	25.7.2006	11.30-12.30	25°-30°C	4/8	svag vind
24	St.Solbjärke, Klinte	25.7.2006	16-16.30	25°-30°C	0/8	svag vind
25	L.Snögrinde, Klinte	25.7.2006	16.30-17	25°-30°C	0/8	svag vind
26	Tings, Kräklingbo	21.7.2006	14.30-15	25°-30°C	2/8	svag vind
27	Trullbruten, vid Storsund naturreservat I	20.7.2006	15-16	ca25°C	4/8	frisk vind
28	Trullbruten, vid Storsund naturreservat II	20.7.2006	16-17	ca25°C	4/8	frisk vind
29	Medebys bodar, vid Storsund naturreservat	20.7.2006	17.30-18	ca25°C	4/8	frisk vind
30	Botvalde	20.7.2006	18.30-19	ca25°C	2/8	frisk vind
31	Klinteklinton naturreservat	21.7.2006	13-13.30	25°-30°C	2/8	svag vind

Tabell 3: Lokal- och områdesinfo I

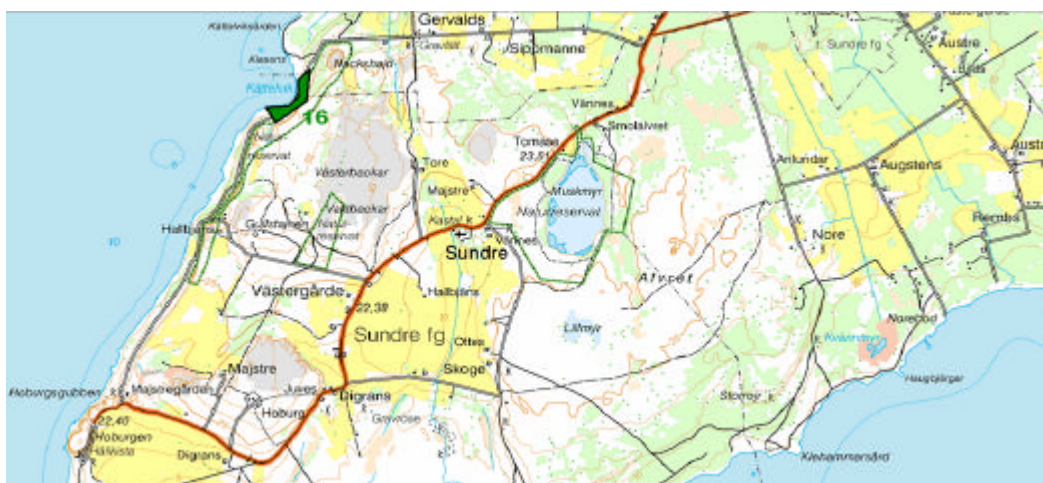
LOKAL NR	LOKAL	SKYDD	STATUS	HOT	BESKRIVNING
1	Haugbjärgar, Norebod	saknas	hävdas ej	inget	ett öppen parti vid kusten, buskar
2	Gullstajnen, Hallbjäns	naturreservat	bete	inget	öppen mark
3	Sandkvie	saknas	bete (får)	överbete	buskar, öppen mark
4	Domerarve, Dorvgrund	saknas	bete (kor)	inget	gles skog, vid havet
5	Botvide, vid Snausarve	saknas	bete	överbete	ett öppet parti med buskar
6	Norr om Kälänget, Garda	saknas	hävdas ej	igenväxning	gles skog
7	Nyhagetorp, Etelhem	saknas	bete (får)	igenväxning	skog, gles skog, buskar, öppen mark
8	Alskog	saknas	en del bete	överbete och isolering	skog, gles skog, buskar, öppen mark
9	Juvesvät, Alskog	saknas	hävdas ej	igenväxning	skog med öppna partier, gles skog
10	Mölner, Klinte	saknas	hävdas ej	igenväxning	skog, gles skog
11	Vid Alstämyr, Mallgårds	saknas	hävdas ej	igenväxning	skogscomplex, öppna ställen med gles skog
12	Vid Disrojr, Gurfiles	saknas	produktionsskog	inget	skogscomplex, öppna ställen med gles skog
13	Kyrkebingegrund	saknas	bete (kor)	överbete och isolering	gles skog, våtmark, vid havet
14	Botvaldvik	saknas	bete	inget	betesmark, gles skog med öppna partier
15	Vid Lillmyr, Filehajdar, File	saknas	produktionsskog	igenväxning	skogcomplex, öppna ställen med gles skog
16	Kättelevik	saknas	bete (får)	överbete	öppen mark
17	Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden	saknas	hävdas ej	inget	ängar, ett område med hög skog
18	Kroklund	saknas	bete (kor)	överbete	buskar, öppen mark
19	Fide	saknas	bete (kor)	överbete	buskar, öppen mark
20	Nybro, Grötlingboud	saknas	hävdas ej	igenväxning	gles skog
21	Viklunde	saknas	hävdas ej	igenväxning	gles skog
22	Alvare	saknas	hävdas ej	igenväxning	gles skog med öppna områden
23	Garda	saknas	hävdas ej	överbete	torr äng, betesmark, bara <i>Juniperus</i> sp.
24	St.Solbjärke, Klinte	saknas	hävdas ej	igenväxning	hög skog
25	L.Snögrinde, Klinte	saknas	hävdas ej	igenväxning	hög skog
26	Tings, Kräklingbo	saknas	hävdas ej	igenväxning	gles skog
27	Trullbruten, vid Storsund naturreservat I	saknas	produktionsskog	igenväxning	vissa områden gles skog
28	Trullbruten, vid Storsund naturreservat II	saknas	produktionsskog	igenväxning	vissa områden gles skog
29	Medebys bodar, vid Storsund naturreservat	saknas	bete (kor)	överbete	gles skog med öppna områden
30	Botvalde	saknas	produktionsskog	igenväxning	gles skog i några områden
31	Klinteklinton naturreservat	naturreservat	hävdas ej	inget	gles skog med öppna områden

Tabell 4: Lokal- och områdesinfo II

LOKAL_NR	LOKAL	KOORDINAT	STORLEK (ha)	VÄRDVÄXT	FÖREKOMST av VÄRDVÄXT	FÖREKOMST av HEDRÖDMYRA
1	Haugbjärgar, Norebod	X63135 Y16485	50	backtimjan	S	O
2	Gullstajnen, Hallbjäns	X63147 Y16425	50	backtimjan	D	ej hittad
3	Sandkvie	X63242 Y16525	10	backtimjan	A	F
4	Domerarve, Dorvgrund	X63346 Y16560	60	ej hittad	ej hittad	ej undersökt
5	Botvide, vid Snausarve	X63557 Y16714	5	backtimjan	O	O
6	Norr om Käldänget, Garda	X63580 Y16686	5	backtimjan	O	O
7	Nyhagetorp, Etelhem	X63586 Y16627	100	backtimjan	O	F
8	Alskog	X63590 Y16704	1,5	backtimjan	R	F
9	Juvesvät, Alskog	X63615 Y16673	100	backtimjan	O	F
10	Mölner, Klinte	X63626 Y16459	300	backtimjan	O	O
11	Vid Alstämyr, Mallgårds	X63632 Y16684	400	backtimjan	R	O
12	Vid Disrojr, Gurfiles	X63709 Y16650	300	backtimjan	O	O
13	Kyrkebingegrund	X63856 Y16792	10	ej hittad	ej hittad	F
14	Botvaldvik	X63893 Y16791	15	backtimjan	R	ej undersökt
15	Vid Lillmyr, Filehajdar, File	X64050 Y17724	200	backtimjan	R	R
16	Kättelevik	X63159 Y16431	10	backtimjan	D	ej hittad
17	Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden	X63219 Y16560	500	backtimjan	O	ej hittad
18	Kroklund	X63284 Y16525	8	backtimjan	R	ej hittad
19	Fide	X63304 Y16524	15	backtimjan	R	ej hittad
20	Nybro, Grötlingboud	X63355 Y16584	15	ej hittad	ej hittad	ej undersökt
21	Viklunde	X63359 Y16561	15	backtimjan	R	R
22	Alvare	X63512 Y16678	15	backtimjan	R	ej hittad
23	Garda	X63581 Y16665	30	backtimjan	F	F
24	St.Solbjärge, Klinte	X63619 Y16475	15	backtimjan	R	R
25	L.Snögrinde, Klinte	X63630 Y16469	20	backtimjan	O	ej hittad
26	Tings, Kräklingbo	X63715 Y16726	10	ej hittad	ej hittad	O
27	Trullbruten, vid Storsund naturreservat I	X63852 Y16776	100	backtimjan	F	F
28	Trullbruten, vid Storsund naturreservat II	X63856 Y16771	100	backtimjan	R	F
29	Medebys bodar, vid Storsund naturreservat	X63870 Y16788	15	backtimjan	O	R
30	Botvalde	X63891 Y16768	15	ej hittad	ej hittad	ej hittad
31	Klinteklinton naturreservat	X63979 Y16770	5	backtimjan	S	O

BILAGA 2

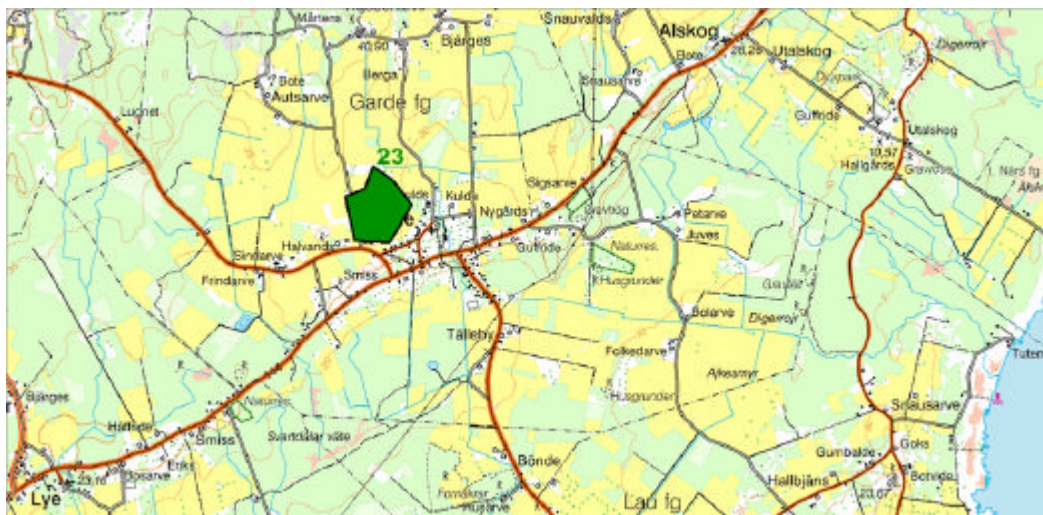
Kartor över områden och lokaler (grönmarkerade) där inga svartfläckig blåvinge observerades.

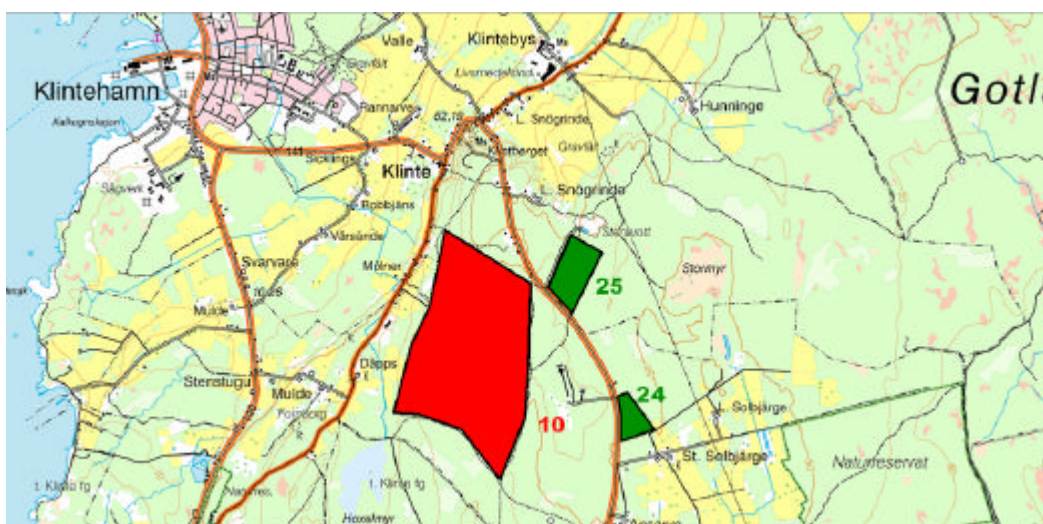
Figur 1 : Kättilvik (16).

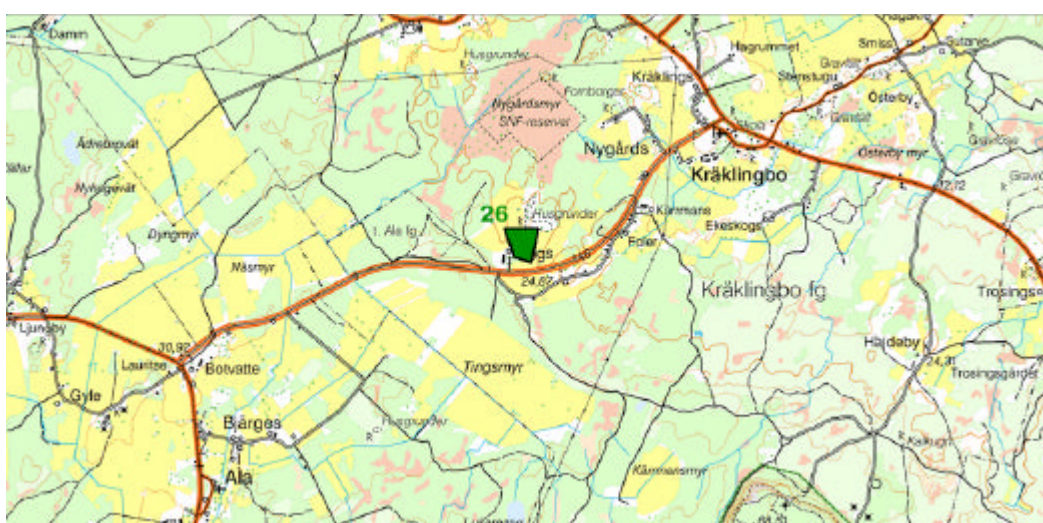
Figur 2 : Stuckvikshamn, Sibbenarve, Faludden (17).

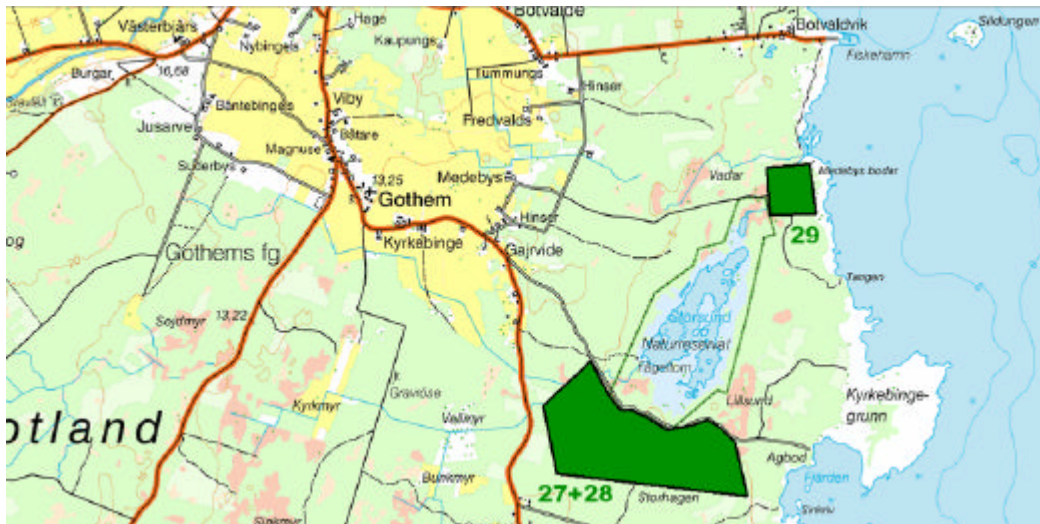
Figur 6: Gardå (23).

Figur 7: St. Solbjärke, Klinte (24) och L. Snögrinde, Klinte (25).

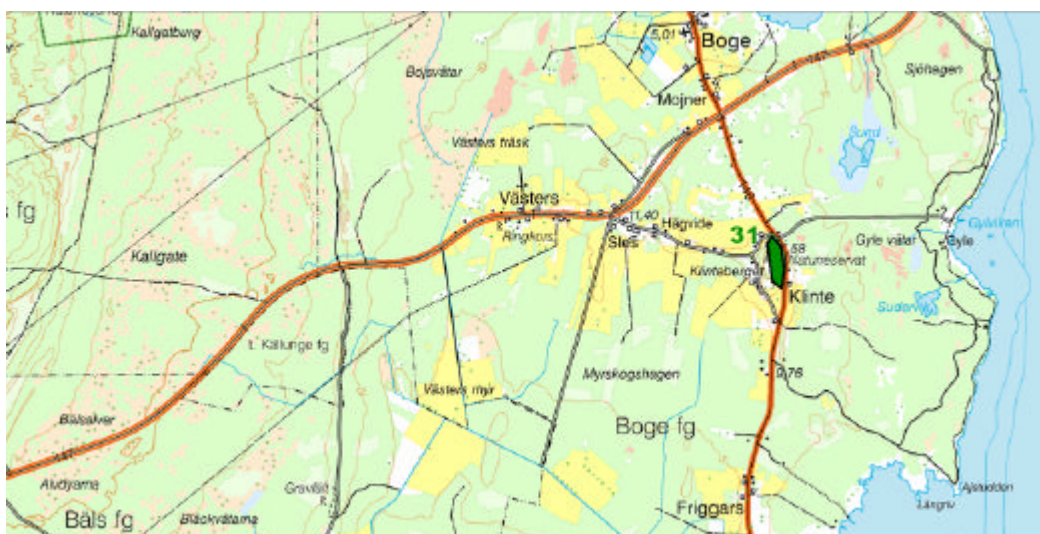
Figur 8: Tings, Kräklingbo (26).

Figur 9: Trullbruten, vid Storsund naturreservat (27+28) och Medebys bodar, vid Storsund naturreservat (29).

Figur 10: Botvalde (30).

Figur 11: Klinteklinton naturreservat (31).

BILAGA 3

Översigtskarta med inventeringsområden där svartfläckig blåvinge observerades (rött) och inte observerades (svart).

